

RØROSMUSEET

MUSEENE I
SØR-TRØNDELAG

VILLE fellesskap – **VÅGE** samarbeid – **VINNE** kunnskap

**BYGNINGSVERNSENER SOM MØTEPLASS
FOR UNDRING, KUNNSKAP OG KOMPETANSE**

Trondheim, 16. mars 2017

Berit Bakosgjelten, avdelingsleder Bygningsvernseret

1995... Uthusprosjektet

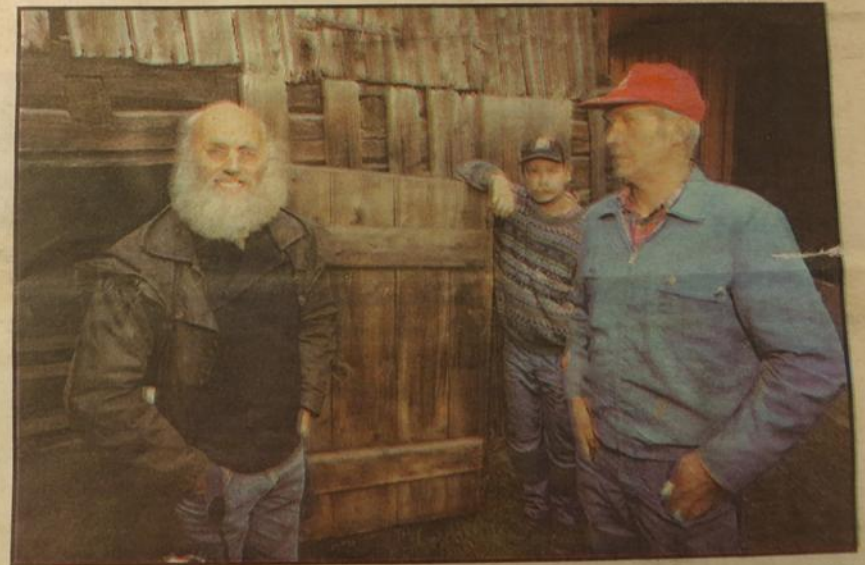
Restaureringskurs for erfarne bygningshåndverkere

13.10.95

Utdanner eksperter på gammelt tre

RØROS: – Disse karene vil bli talsmenn for kulturminner med et gjenomslag vi selv bare kan drømme om, sier prosjektleder Anders Haslestad hos Riksantikvaren. Femten erfarne håndverkere fra Røros-distriktet er håndplukket til kurset som skal lære dem å vurdere antikvariske verdier i den gamle trebebyggelsen i Bergstaden.

Prosjektleder Anders Haslestad, Jo Aspås og Inge Godtland foran uthusbygget i Kjerkgata 20 som nå skal få en nødvendig, men antikvarisk forsvarlig ansiktsløftning.

1993...

Rørosmuseet –
istansetting av hus i
Sleggveien

Antikvarisk Verksted – siden 1973

1998 -1999 - 2000 - Idéen Bygningsvernssenter på Røros

- Bygningsvernet preget av mange aktører med meget ulike ståsted
- Ingen tydelig struktur utenom den offentlige forvaltningen
- Stort behov for å systematisere og samordne eksisterende kunnskap og erfaringer som grunnlag for mer målrettet arbeid

Hva tenkte vi....

Vinne bredest mulig erfaring ....

- fremme samhandling og bygge nettverk
- utvikle en informasjons-, rådgivings- og veiledningstjeneste
- kvalitetsutvikle metoder i det praktiske bygningsvernet
- bidra til langsiktig kompetansebygging
- sammenstilling og formidling av informasjon

.... og hvorfor

- mangel på kunnskap om helhetlig forvaltning
- eiernes utfordringer
- mangel på kompetanse innen tradisjonelle handverk som kulturminnevernet har bruk for
- behov for tilgang på brukte bygningsdeler
- samordning av informasjonsmateriale fra arkivene
- museenes behov for utøvende handverkere med bygningsvernkompetanse

- En koordinerende enhet....

- Kvalitetsutvikling av metoder
- Langsiktig kompetansebygging på alle områder og nivåer
- Utdanning av håndverkere
- Ta vare på og fremme lokal og regional byggeskikk
- Ledelse og drift av prosjekter
- Informasjon, råd og veiledning
- Bidra til formidling, forsknings- og utviklingsarbeid

Bygningsvernssenteret i Kurantgården

Våre viktigste arbeidsområder

- Istandsetting og vedlikehold "egne" hus
  - Stiftelsen Rørosmuseets eiendommer
  - Eiendommene etter Røros Kobberverk
- Eksterne oppdrag
  - Tilstandsregistrering, Tiltak, Kostnad
  - Istandsetting (eks. Røros kirke, Private oppdrag)
- Utviklingsprosjekter
  - Utvikling av senteret (byggningsvernutstilling)
  - Huseierkurs
- Kurs og formidling
  - Handverksdagene og andre fagkurs og seminarer
  - Fagskole Bygningsvern
  - Læringsarena for Bachelorstudiet i Tradisjonelt Bygghåndverk, NTNU
  - Handverksdemonstrasjon

Kobberverkets eiendommer– Malmplassen

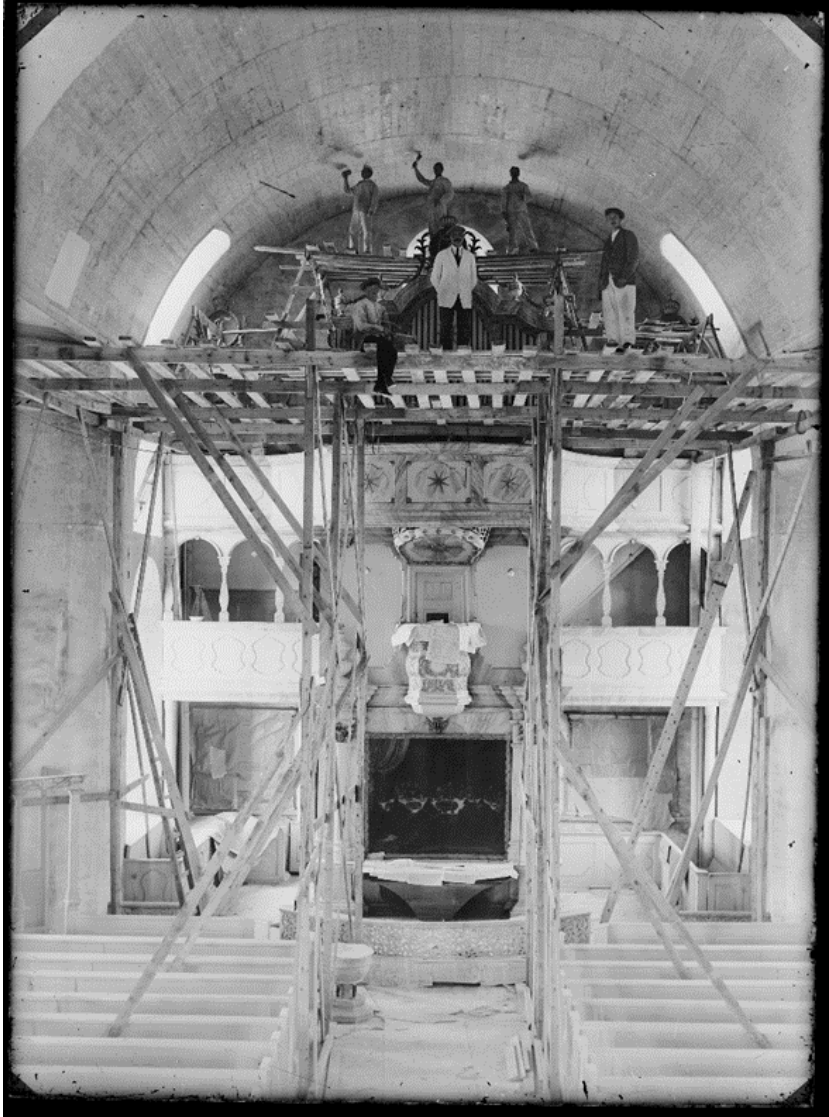

Kobberverkets eiendommer– Storwartz

Bergstadens Ziir

Samarbeid for å kunne ta store oppdrag

Gripe sjansen – faglige funderinger

Brenning av lokal kalk

Fagmiljø for bygningsvernhandverkere

Handverkermøter, felles befaringer, workshops og kurs

Invitasjon til fagseminar

“Verneverdier i Kulturminnevernet”

Torsdag 19. januar 13.00–16.00 i Sangerhuset 2. etg.

- Innledning ved Ulf Holmene, Riksantikvaren
- Faglige innspill til drøfting fra Norsk Kulturminnefond og Rørosmuseet Bygningsvernssenteret
  - med hvilke verdier begrunner vi vern
  - og hvilke konsekvenser har det for tiltak

Påmelding til bygningvern@rorosmuseet.no
www.rorosmuseet.no/bygningvernssenteret

Uthusprosjektet og Bygningsvernssenteret inviterer til

Åpent håndverker møte

Onsdag 8. februar kl 17.00 – 19.00

Oppmøte: Bygningsvernssenteret i Kurantgården

Istandsetting av verneverdige bygninger med boligformål

- Befaring Sleggveien 3 – Bygging av bad i uthusdel av freda gårdsanlegg. Handverker og huseier
- Tanker og erfaringer fra ulike prosjekter, både som huseier, arkitekt og antikvar. Trond Eide, Antikvar, Sør-Trønderlag fylkeskommune

www.rorosmuseet.no/bygningvernssenteret

Uthusprosjektet og Bygningsvernssenteret inviterer til

Åpent håndverker møte

Onsdag 8. mars kl 17.00 – 19.00

Bygningsvernssenteret i Kurantgården

Bygningsvernet før og nå

- Bergstadens vernehistorie
Jon Holm Lillegjelten presenterer hvordan bygningsvernet på Røros har endret seg fra oppstarten på slutten av 1800-tallet til i dag.
- Bygningsvern i Norges land
Einar Engen fra Norsk Kulturminnefond tar for seg forskjellige problemstillinger i bygningsvernet med eksempler fra prosjekter rundt omkring i landet.

Handverkeren utfører analysene og lager tilstands- og tiltaksrapporter

Verksted/Traktorgarasje Nedre Storwartz

Tilstandsrapport

Olaf Piekarski, Leder Antikvarisk Verksted

Jostein Utstumo, Ledende bygningsvernhandverker

2017 Verksted_traktorgarasje NSW TTK

EN16096

1

Navn på eiendom	Nedre Storwartz	Objekt	Verksted - Traktorgarasje
Eier	Klima og miljødepartemanget	Askeladden ID	213059-2
Adresse	Nedre Storwartz	Byggeår	1947
Kommune	Roros Kommune	Adresse	Nedre Storwartz
Fylke	Sør-Trøndelag	Etasje	1
Gårds og br.n.	141/6	Bebyggd areal	100m2
Kontaktperson	Kjell Andresen	Registreringsdato	07.12.2016
Registrert av	Jostein Utstumo og Olaf Piekarski	Værforhold	-5 snødrev Vinter, 50cm sno
Skrevet av	Jostein Utstumo		

Bygningsdel	Konstruksjon/materiale/overflate	TG		Vurdering		KG
		Tilstandsbeskrivelse	TG	Årsak/konsekvens	Anbefalte tiltak	
		Tegnforklaring TG0: Ingen symptomer TG1: Svake symptomer TG2: Vesentlig Symptomer TG3: Kraftige / alvorlige symptomer U: Ikke tilgjengelig/undersøkt		konsekvenser mht tid.	KG0: På lang sikt KG1: På middels lang sikt KG2: På kort sikt KG3: Strakstilak	
Fundamenter	Hovedbygningsskroppen har støpt ringmur på grunn som en avretting. Muren har varierende høyde fra 0-40cm "tillbygget Østsiden er fundamentert på lettklinkerblokker i hjørnene	Noe lav mur på Vest og Sørvegg. Hjørne mot NordVest har noe setninger. Se bilde 13	2	Lav mur resulterer i at treverk står i nærkontakt med terreng og får større fukt påkjenning. Hjørne mot NV: Usikkert om det er fundamentet som har sunket eller om det er trekonstruksjonen som har råteskader. Konsekvenser av dette er skjevheter i resten av konstruksjonen. Og porter, dører og vinduer i nærliggende område får begrenset funksjon.	Oppjekking av hjørne innmuring/oppkjmsing av svill	1
Drenering	Usikkert, bygningen ligger relativt høyt i terrenget, og har lite vanninnslag fra nærliggende område.	Takvann burde dreneres vekk ifra bygningen	1	Konsekvensen for skader blir større hvis det blir monteret takrenner og nedløp, slik at takvannet blir konsentrert på et lite område	sørge for avrenning/drenering ved eventuelle takrennenedløp. Drensrør eller drenerende masser	1
Yttervegger primærkonstruksjon	Utført i grovt bindingsverk 4x4" og 2x4"	Noe setningsskader i NordVestre hjørne. Fare for råteskade i losholter under vinduskarmen som har råteskader. Sørveggen har en relativt stor utbuling i nedre kant ca 10cm.	2	Usikkert om det er fundamentet som har sunket eller om det er trekonstruksjonen som har råteskader. Konsekvenser av dette er skjevheter i resten av konstruksjonen. Og porter, dører og vinduer i nærliggende område får begrenset funksjon. Dårlig understøtning/spikerstag under vindu ved råteskade i losholt. Utbulingen på sørveggen har liten konsekvens	Problematikken i hjørne, oppjekking og innspunning/kjmsing av friskt treverk bilde 29 /13 Losholter under vindu bør repareres/skiftes når vinduene skal taes ut. Skadeomfanget er ukjent så lenge vinduene står vegg.	1
Vinduer	6 vinduer av eldre type, se egen rapport	Vinduene i verksteddelen Sør har tg2 og vinduene i traktorgarasjen Nord for tg3 se egen rapport	3	Store råteskader og manglende/knuste ruter. Se eget rapport	Se egen rapport	2
Ytterdører	3 porter og en dør	se egen rapport	2	se egen rapport	Se egen rapport	1
Yttervegger Utv.kledning	Stående lekkepanel med 6" underligger og 2" overligger. Kan antas at det er en overflatebehandling i form av beis eller olje.	En del (20-30) enkeltbord med råteskader i nedre kant og andre steder.	2	Råte, noen få eksempler på mekanisk skade.	Utskifting av skadeområde på enkeltbord (kutte og skyte inn), ny overflatebehandling av kledningen anbefales innen 4-5år	1
Innervegger Bærende	Innvendig skillevegg på langs med takets fallretning utført i grovt bindingsverk. Drager 6x6" langs etter hele byggets lengderetning	Understøtning av drager ved skjøt er fjernet og erstattet med en lask. Usikkert om denne løningen er tilstrekkelig	1	fare for nedslag av takkonstruksjonen.	utbedre lask på drager, evt remontere stolpe under skjøt i drager. Bilde 27	2
Dekker primærkonstr.						

Kompetansen brukes til hjelp for mange

Vindusprogrammet
Røros kommune

Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommuner

Hus nr. 68 - Kjørgata 37
gnr 160/bnr 74 Stein Hanschous

Isanderting av vinduer og innvendig
Tilstands- og tiltaksrapport med kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Våningshus - Nordvika 15
Gnr 132/bnr 476 Røros kommune Røros Sørst. Sjømannsskole

Isanderting av 6 vinduer
Tilstands- og tiltaksrapport med kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Hus nr. 42/43 - Mørkstugata 4
gnr 160/bnr 48 Ellen Thoen

Isanderting av vinduer og innvendig
Kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Finnegården - gnr 160/bnr 12

Utvalgte gater 180/12, utvalgte dør 361/116 og 116/123 sett på
Sundet 42/1
Tilstandsregistrering med dokumentasjon
Kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Utistua Nordvang, Dalsbygda
gnr 130/bnr 7 De kommuner Lard Øst- Nordvang

Isanderting av vinduer, flovdekkning og skumbetong
Tilstands- og tiltaksrapport med kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Bortistua Neby, Tynset

Barkentus - Vindus og dør i blikkgitt
Stabbur - Vindu
Tilstands- og tiltaksrapport med kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Tilstands- og tiltaksrapporter
for private

Grunnlag for søknad til
Norsk Kulturminnefond

Hytte, Ganik Vintervollveien 22
Gnr 62/bnr 53 Røros kommune

"Gamlehyttehuset" - "Laddehus"
Historisk dokumentasjon

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Hus nr. 262, Kjørgata 52
Joran S. Vintervoll

Vingespjeler og gips i gangen
Kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Dronningens gate 9 - Trondheim kommune

Dør / Port
Tilstands- og tiltaksrapport med kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Seterstuggu Arestvolken, Sjørokkveien 60
gnr 136/bnr 14 Røros kommune Trondh. Røstun

Isanderting av vinterragge
Tilstands- og tiltaksrapport med kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Storgata 115, Kongsvinger kommune
Gnr 73/bnr 20 Baard Kokgaard

Vindus
Kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Åsila - Grete og Håkon Gjetten

Innledning til kjøkken
Kostnadsoverlag.

Øst-Peterson, leder arkitektarkontoret

BYGGKONTROLLENTSET

Samvirke istandsettingsarbeid og utdanning

Rørosmuseum

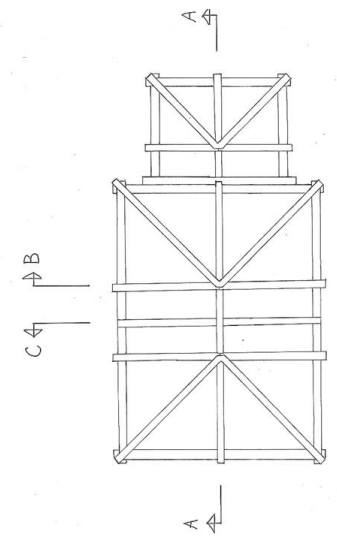
English

Fagskoletilbud Innføring i bygningsvern

Fagskoletilbud fra Fagskolen Innlandet i samarbeid med Røros Ressurs og Rørosmuseum Bygningsvernsenteret

Studiet er en spesialisering i lærefaget, og omfatter 30 fagskolepoeng, et halvt års studium som gjennomføres på et år. Inntaksgrunnlag er svennebrev i tømrer- murer- eller snekkerfaget (trevaresnekker), eller tilsvarende realkompetanse.

Lærings-
arena
NTNU

Vårt viktigste mål

- bidra til å bringe bygningsarven videre

- Skape holdninger til verdiene
- Framskaffe, dokumentere og formidle kunnskaper
- Utvikle og lære bort ferdigheter

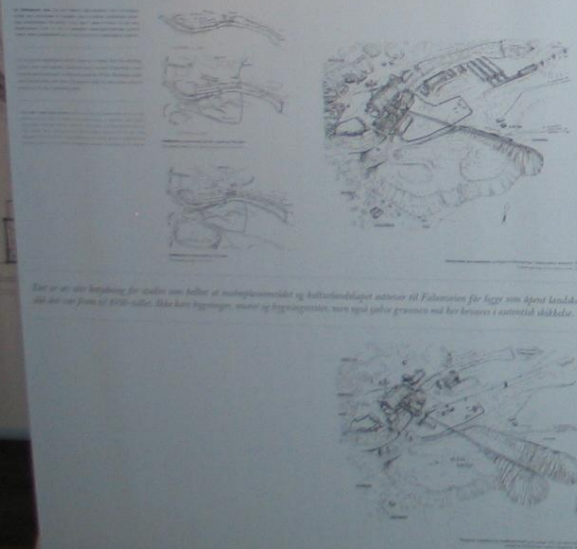

‘Kunnskap om et kulturminne’

#3 SMELTEHYTTA / THE SMELTING WORKS

Det er en stor bygning for stål og jern og med tilhørende utrustning og kulturlandskapet omkring til Falsnessen for å bygge som åpent landskap, det er en del av 1800-tallet. Like høye bygninger, store og bygningene, som også skal grønt med her brukes i utendørs utstilling.

#6 FASADEREKKER / FAÇADES

Hadde det ikke vært for godkjennings trekk i utveksling, utvise i utendørs, at bygningene har beholdt utvise de samme dimensjoner og andre grunnleggende og funksjonelle trekk, ville det ikke ha vært mulig å godkjenne utvise.

#2 BYLANDSKAPET / THE TOWNSCAPE

Byen holder seg ikke lenger innefor en samlet, tett struktur med dyrkemark omkring. Det nye som har kommet i tillegg, er bygd etter et plaskrende og heller uklart mønster.

Møteplassen og fellesskapet

Nye generasjoner handverkere...

blir ikke av
seg sjøl...

Takk for oppmerksomheten